

Noten

- 1) Inv.* no. 14; 20 sept. 1843; 9 sept. 1845.
- 2) Bleekrode, S., Jaarboekje van Wetenschappen en Kunsten, II, pag. 47, 48; 216, 217.
- 3) Gem. Archief 's-Gravenhage. Notulen B. en W. mei-sept. 1843.
- 4) Advertenties in Alg. Handelsblad, 15 maart, 26 april 1845.
- 5) B.v. te Leeuwarden, Breda en Nijmegen.
- 6) Inv. no. 14; 19 sept. 1845.
- 7) Ibidem no. 116; bijlagen notulen B. en W. no. 394.
- 8) Ibidem no. 120; bijlagen notulen B. en W. no. 565.
- 9) Ibidem no. 119; bijlagen notulen B. en W. no. 66/5.
- 10) Blijkt uitsluitend uit de rekeningen, inv. no. 618.
- 11) Inv. no. 140; notulen B. en W. 6 juli 1852.
- 12) Gem. Archief Delft. Notulen B. en W. 6 juli 1852.
- 13) Inv. no. 15; bijlagen notulen Raad 1852 no. 12/17.
- 14) Ibidem no. 64; notulen B. en W. 21 sept. 1852.
- 15) Ibidem; notulen B. en W. 6 jan. 1857.
- 16) Ibidem; notulen B. en W. 13 febr. 1857.
- 17) Ibidem; notulen B. en W. 3 mrt. 1857.
- 18) Gouda, zeven eeuwen stad: Hoofdstukken uit de geschiedenis van Gouda. Uitgegeven bij de herdenking van het 700 jarig bestaan van de stad Gouda in 1972. Geselschap, J.E.J., Nieuwe uitvindingen bereiken Gouda. (Het gaslicht, pag. 433-434).

* Inv. = Peters, L.C.M., Inventaris van het archief der gemeente Woerden, 1811-1936, Woerden, 1969.

De molen van 's-Gravensloot

door N. Plomp

Sommige lezers zullen de watermolen van 's-Gravensloot nog hebben gekend in zijn laatste gedaante, als „de afgebroken molen”. Dat was na 1884, toen de molen werd ontdaan van bovenhuis en wieken. Het merkwaardige bouwsel dat toen overbleef fungeerde nog jaren als woning. Het stond aan de Rijn, op de weg van Woerden naar Kamerik, en is vereeuwigd op een ansichtkaart die hierbij wordt gereproduceerd.

Voor de molen zijn laatste wiekslag maakte was hij vereeuwigd door Willem Gestel, de vader van de bekende Leo Gestel. Het schilderij is aangekocht door de gemeente Kamerik, en hangt in het Gemeentehuis. Ook daarvan drukken wij een afbeelding hierbij af.

Reeds in 1490 had 's-Gravensloot een watermolen. Uit dat vroege verleden zijn echter geen nadere bijzonderheden over de molen bekend.

In het rampjaar 1672 kwam de molen aan het front te liggen. Woerden maakte deel uit van de Hollandse waterlinie, en bij de voorpost Fort Kruipin werd zwaar slag geleverd tussen de Fransen en de troepen van de Prins van Oranje. De molen, die vlak bij het fort stond, ging in de nacht van 12 oktober 1672 in vlammen op.

In de oudste stukken uit het polderarchief vinden we dat in 1687 zekere Jacob Claasz Plomp molenaar van de herbouwde molen was. Hij had er geen dagwerk aan, want hij was daarnaast bode van het gerecht van 's-Gravensloot en herbergier van het gerechtshuis, de herberg „Kruipin” die stond tegenover de boerderij die nu bewoond wordt door de familie De Leeuw.

Na zijn overlijden in 1702 werd Jacob Plomp opgevolgd door zijn neef Cornelis Jansz Geesdorp. Deze overleed in 1710. Nadat zijn weduwe nog een jaar het bedrijf had voortgezet werd Evert Keyser er molenaar.

Ook deze heeft niet lang de polder bemalen. Hij stierf in 1721, waarna zijn echtgenote het bedrijf nog minstens zeven jaar aanhield.

Er volgt dan een hiaat in de molenrekeningen, waardoor wij niet te weten kunnen komen wat er nadien in de polder is omgegaan. Uit 1780 is er weer een molenrekening, waaruit blijkt dat Hannes Vermeulen toen molenaar was. Hij was geen herbergier; want dat was toen reeds een voorvader van de familie De Leeuw.

In 1802 kwam de familie Verhoef op de molen wonen. Dit geslacht bleef er tot 1884. Van 1802 tot 1839 was het Albert Verhoef, daarna tot 1882 Jan Verhoef, en de laatste twee jaren diens zoon Johannes. In 1884 verenigden 's-Gravensloot en Kamerik Mijzijde zich tot één waterschap. Dat werd

Coll. N. Plomp

bemalen door de watermolen van Kamerik Mijzijde, geholpen door een stoomgemaal, dat in 1880 naast de Mijzijder watermolen was gebouwd. De molen van Kamerik Mijzijde, die aan de Grefst stond, aan het eind van de Lignekade, werd op 8 juli 1905 door de bliksem getroffen en brandde af. In 1906 werd daarom een nieuw stoomgemaal gebouwd, waarmee een einde kwam aan de bemaling door windwatermolens. Niet alleen voor Kamerik Mijzijde en 's-Gravensloot, maar ook voor de polder het Oudeland en Tournooisveld. Ingevolge een contract van 13 november 1786 werd deze polder, die tevoren een eigen rosmolen had, door de molen van 's-Gravensloot bemalen. Het contract van bemaling vermeldde dat de bemaling ten eeuwigen dage, zolang schout en heemraden van het Oudeland en Tournooisveld dat wilden, zou geschieden tegen de vaste jaarlijkse som van f 135,28, zijnde f 0.80 per morgen (1 morgen = 6/7 hectare). Een bepaling die duidelijk in het voordeel van het Oudeland en Tournooisveld was, en die bij de overname door Kamerik Mijzijde nog steeds van kracht was.

Bij de rouwbrief voor pastoor Reaal

door J.W.C. van Schaik

Joannes Josephus Reaal werd gedoopt te Amersfoort (r.k. parochie Kromme Elleboog) op 3 augustus 1748 als zoon van Cornelius Reaal en Maria Theresia Dalecamp. Peter was zijn oom Joannes Reaal die van 1755 tot 1758 pastoor was van Montfoort.

Joannes Josephus was aanvankelijk kapelaan te Maarssen en sinds 1778 kapelaan te Wittevrouwen in Utrecht.

In 1780 werd hij pastoor van de parochie in het Dorstige Hartsteegje te Utrecht. Hij heeft het complex uitgebreid door een pand bij te kopen. Zijn redenaarstalent werd bijzonder geprezen.

In 1797 werd hij, op zijn verzoek, overgeplaatst naar Weesp.

In december 1803 werd hij benoemd tot pastoor van Montfoort ¹⁾.

In 1806 bouwde hij een nieuwe pastorie aan de Hofstraat te Montfoort, thans no. 8 ²⁾. In dit huis overleed pastoor Reaal op 17 december 1818. Hij werd te Woerden begraven omdat Montfoort nog geen aparte r.k. begraafplaats bezat; die werd eerst in 1830 buiten de Willeskopperpoort aangelegd door zijn opvolger Antonius Koppers (1757-1846).

Met Van Vuuren wordt waarschijnlijk bedoeld Gerrit van Vuuren (1776-1850), een welgestelde ingezetene van Montfoort ³⁾. Wie met Van Dam bedoeld wordt is niet duidelijk.

Prentbriefkaart Hofstraat 8 Montfoort ca. 1900, (coll. G.J.A. van Kooten, Montfoort).